

موسسه
مطالعات انرژی

سبحان

سیاست گذاری صنعت پتروشیمی کشور

دکتر محمدرضا مهرانفشان

دکتر علی طاهری فرد

سرشناسه: مهرافشان، محمدرضا، ۱۳۵۳-

عنوان و نام پدیدآور: سیاست‌گذاری صنعت پتروشیمی کشور / تألیف محمدرضا مهرافشان، علی طاهری فرد.
وضعیت نشر: تهران، نشر تالاب، ۱۳۹۹.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۷۸-۷۵-۴

یادداشت: کتاب‌نامه.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

مشخصات ظاهری: ۳۶۴ ص: مصور، جدول، نمودار .

فروست: نشر تالاب ۹۶؛ آینده، پایداری، محیط‌زیست ۱۶.

موضوع: پتروشیمی، صنایع - ایران - سرمایه‌گذاری سرمایه.

موضوع: Petroleum chemicals industry - Iran - Capital investments

موضوع: Petroleum chemicals industry - Iran

موضوع: Energy policy - Iran

موضوع: Petroleum chemicals industry

موضوع: Energy policy

موضوع: پتروشیمی، صنایع - ایران.

موضوع: سیاست انرژی - ایران.

موضوع: پتروشیمی، صنایع

موضوع: سیاست انرژی.

شناسه‌افزوده: مؤسسه‌ی مطالعات انرژی سبحان.

رده‌بندی دیویی: ۳۳۸/۴۷۶۶۱۸۰۴۰۹۵۵

شناسه‌افزوده: طهرانی، علی ۱۱۱۱-

رده‌بندی کنگره: HD۹۷۹

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۷۱۸۶۱۱

سیاست‌گذاری صنعت پتروشیمی کشور

Petrochemical industry policy in Iran

تألیف: دکتر محمدرضا مهرافشان؛ دکتر علی طاهری فرد

لیتوگرافی نسیم آوین؛ چاپ و صحافی: سام

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه؛ وزیری: ۳۶۴ صفحه

قیمت: ۱۶۰۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۷۸-۷۵-۴

Ⓒ تمام حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ و طبق قرارداد در اختیار مؤلفان است.

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات آن بدون اجازه‌ی کتبی ممنوع است.

متخلفان به‌موجب قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

مسئولیت صحت مطالب کتاب بر عهده‌ی مؤلفان است.

نشر تالاب، ناشر تخصصی علوم و مهندسی محیط‌زیست، منابع طبیعی

علوم زمین، HSE مدیریت شهری و آموزش‌های شهروندی، انرژی و توسعه‌ی پایدار

همراه: ۰۹۱۲۳۸۴۶۹۱۰

وب‌سایت: www.TalabPress.ir

فهرست مطالب

۱۹	پیش‌گفتار
۲۱	فصل اول: اهمیت و ضرورت سیاست‌گذاری انرژی
۲۳	۱-۱. مقدمه
۲۳	۲-۱. سیاست‌گذاری
۲۳	۱-۲-۱. مفهوم سیاست‌گذاری
۲۴	۲-۲-۱. تاریخچه و ویژگی‌های علم (دانش) سیاست‌گذاری
۲۷	۲-۲-۱. سیاست‌گذاری (خط‌مشی) عمومی
۲۹	۴-۲-۱. مدل‌های تئوریک خط‌مشی
۲۹	۱-۴-۲-۱. مدل جونز
۳۱	۲-۴-۲-۱. مدل ویندهم
۳۲	۳-۱. سیاست‌گذاری انرژی
۳۲	۱-۳-۱. تعریف و ویژگی‌ها
۳۴	۲-۳-۱. اهمیت سیاست‌گذاری انرژی
۳۵	۳-۳-۱. مؤلفه‌های سیاست‌گذاری انرژی
۳۵	۱-۳-۳-۱. اهداف
۳۶	۱-۱-۳-۳-۱. اهداف مرتبط با کارایی
۳۷	۲-۱-۳-۳-۱. اهداف مرتبط با عدالت
۳۸	۳-۱-۳-۳-۱. اهداف مرتبط با مسائل مالی
۳۸	۴-۱-۳-۳-۱. اهداف مرتبط با اقتصاد کلان
۳۸	۵-۱-۳-۳-۱. اهداف مرتبط با تأمین امنیت عرضه انرژی
۳۹	۲-۳-۳-۱. ابزارهای رسیدن به اهداف
۳۹	۴-۳-۱. امنیت انرژی و سیاست‌گذاری انرژی
۴۱	۵-۳-۱. سایر ابعاد سیاست‌گذاری انرژی
۴۱	۱-۵-۳-۱. بُعد اقتصادی
۴۴	۲-۵-۳-۱. مسائل محیط‌زیست و توسعه پایدار
۴۵	۴-۱. اهمیت سیاست‌گذاری انرژی در ایران
۴۵	۱-۴-۱. موقعیت ایران از لحاظ ذخایر و تولید نفت، گاز و پتروشیمی
۴۹	۱-۱-۴-۱. اتیلن و پلی‌اتیلن
۵۱	۲-۱-۴-۱. پروپیلن و پلی‌پروپیلن
۵۱	۳-۱-۴-۱. متانول
۵۲	۴-۱-۴-۱. اوره و آمونیاک
۵۲	۵-۱-۴-۱. سایر محصولات

۵۳	۲-۴-۱. عدم تمر بخشی برنامه ها و سیاست های سابق
۵۴	۳-۴-۱. ضرورت سیاست گذاری در حوزه ی پتروشیمی
۵۷	۱-۳-۴-۱. صنعت پتروشیمی در اقتصاد مقاومتی
۶۳	فصل دوم: تجارب کشورهای منتخب در سیاست گذاری صنعت پتروشیمی
۶۵	۱-۲. مقدمه
۶۶	۲-۲. صنعت پتروشیمی در چین
۶۶	۱-۲-۲. سیر تحول صنعت پتروشیمی چین
۶۷	۱-۲-۲-۱. دهه ی ۱۹۷۰ میلادی (حضور گسترده ی کشورهای غربی)
۶۸	۲-۲-۲-۱. دهه ی ۱۹۸۰ (بازگشت ژاپنی ها و حضور ایالات متحده ی آمریکا)
۶۹	۲-۲-۲-۲. دهه ی ۱۹۹۰ (رشد سریع اقتصاد: تحول در صنعت)
۷۱	۲-۲-۲-۴. سال ۲۰۰۰ تا سال ۲۰۱۷
۷۳	۲-۲-۲-۱-۴. یزدهمین برنامه ی توسعه ی صنعت پتروشیمی چین
۷۵	۲-۲-۲. وضعیت عرضه و تقاضای محصولات پتروشیمی در چین
۷۵	۱-۲-۲-۲. اتیلن و پلی اتیلن
۷۹	۲-۲-۲-۲. پروپیلن و پلی پروپیلن
۸۰	۳-۲-۲-۲. کوپلیمرهای EVA
۸۴	۴-۲-۲-۲. اوره و آمونیاک
۸۶	۳-۲-۲. خوراک صنایع پتروشیمی چین
۸۹	۱-۳-۲-۲. خوراک های سنتی
۹۴	۲-۳-۲-۲. زغال سنگ و متانول
۹۷	۳-۳-۲-۲. مسیرهای زیستی
۹۸	۴-۲-۲. نهادهای سازمانی مناسب (ساختار سیاسی صنعت نفت، پالایش و پتروشیمی چین)
۹۹	۱-۴-۲-۲. ساختار متمرکز حاکمیت
۹۹	۲-۴-۲-۲. سطح دولت مرکزی
۱۰۰	۳-۴-۲-۲. سایر سطوح
۱۰۶	۵-۲-۲. ساختار صنعتی واحدهای پتروشیمی چین
۱۰۸	۱-۵-۲-۲. سیاست قیمت گذاری محصولات و خوراک واحدهای پتروشیمی
۱۱۱	۱-۱-۵-۲-۲. قیمت گذاری گاز طبیعی
۱۱۶	۲-۱-۵-۲-۲. قیمت گذاری زغال سنگ
۱۱۶	۲-۵-۲-۲. ورود به سازمان تجارت جهانی و تأثیر بر صنعت پتروشیمی چین
۱۱۷	۳-۵-۲-۲. محیط رقابتی در بازار خوراک و محصولات چین
۱۱۷	۶-۲-۲. تأثیر سایر سیاست گذاری های دولتی بر صنعت پتروشیمی چین
۱۱۸	۷-۲-۲. جمع بندی تجارب صنعت پتروشیمی در چین
۱۲۳	۳-۲. صنعت پتروشیمی در عربستان
۱۲۳	۱-۳-۲. مقدمه ای بر سیر تحول صنعت پتروشیمی در عربستان
۱۲۳	۱-۱-۳-۲. مرحله ی اول: آغاز دهه ی هفتاد میلادی تا سال ۱۹۸۳
۱۲۴	۲-۱-۳-۲. مرحله ی دوم: دوران توسعه؛ سال های ۱۹۸۴ تا سال ۲۰۰۰
۱۲۵	۳-۱-۳-۲. مرحله ی سوم: جهش و تثبیت؛ سال ۲۰۰۰ به بعد
۱۲۶	۲-۳-۲. وضعیت عرضه و تقاضای محصولات پتروشیمی در عربستان

- ۱۲۷..... ۱-۲-۳-۲ اتیلن و پلی اتیلن
- ۱۲۹..... ۲-۲-۳-۲ پروپیلن و پلی پروپیلن
- ۱۳۰..... ۳-۲-۳-۲ متانول
- ۱۳۰..... ۴-۲-۳-۲ اوره و آمونیاک
- ۱۳۲..... ۳-۳-۲ خوراک پتروشیمی در عربستان
- ۱۳۷..... ۴-۳-۲ ساختار صنعت پتروشیمی در عربستان
- ۱۴۰..... ۱-۴-۳-۲ کمیسیون سلطنتی جیل و ینع (RCJY)
- ۱۴۱..... ۲-۴-۳-۲ سابیک؛ شرکت صنایع شیمیایی و پایه‌ی عربستان (SABIC)
- ۱۴۲..... ۳-۴-۳-۲ مجتمع‌های پتروشیمی متعلق به شرکت آرامکو (Saudi ARAMCO)
- ۱۴۳..... ۴-۴-۳-۲ مجتمع صنعتی- پتروشیمی صادره
- ۱۴۸..... ۵-۳-۲ سیاست‌گذاری توسعه‌ی صنعت پتروشیمی عربستان
- ۱۴۹..... ۵-۳-۲ اهداف راهبردی عربستان برای توسعه‌ی صنعت پتروشیمی
- ۱۵۰..... ۳-۲-۲ حمایت از بخش خصوصی
- ۱۵۱..... ۲-۲-۳-۲ تسهیلات و مشوق‌های دولتی جهت توسعه‌ی صنعت پتروشیمی
- ۱۵۱..... ۴-۵-۳-۲ مکانیابی واحدهای پتروشیمی در عربستان (خوشه‌های صنعتی)
- ۱۵۳..... ۵-۵-۳-۲ توجه به صنایع پایین‌دستی
- ۱۵۴..... ۶-۵-۳-۲ اهداف دولت عربستان در برنامه‌ی خوشه‌های صنعتی
- ۱۵۸..... ۷-۵-۳-۲ تحقیق و توسعه
- ۱۵۹..... ۸-۵-۳-۲ قیمت‌گذاری خوراک واحد در پتروشیمی عربستان
- ۱۶۱..... ۶-۳-۲ جمع‌بندی تجارب صنعت پتروشیمی در عربستان
- ۱۶۲..... ۴-۲ صنعت پتروشیمی در هند
- ۱۶۲..... ۱-۴-۲ مقدمه‌ای بر سیر تحول صنعت پتروشیمی هند
- ۱۶۲..... ۱-۱-۴-۲ دوره‌ی سه برنامه‌ی اول توسعه
- ۱۶۴..... ۲-۱-۴-۲ دوره‌ی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه
- ۱۶۴..... ۳-۱-۴-۲ دوره‌ی برنامه‌ی ششم توسعه
- ۱۶۵..... ۴-۱-۴-۲ دوره‌ی برنامه‌ی هفتم توسعه
- ۱۶۷..... ۵-۱-۴-۲ دوره‌ی برنامه‌ی هشتم توسعه
- ۱۶۸..... ۶-۱-۴-۲ دوره‌ی برنامه‌ی نهم توسعه
- ۱۶۹..... ۷-۱-۴-۲ دوره‌ی برنامه‌های دهم، یازدهم و دوازدهم توسعه
- ۱۷۰..... ۲-۴-۲ وضعیت عرضه و تقاضای محصولات پتروشیمی در هند
- ۱۷۳..... ۱-۲-۴-۲ اتیلن و پلی اتیلن
- ۱۷۶..... ۲-۲-۴-۲ پروپیلن و پلی پروپیلن
- ۱۷۸..... ۳-۲-۴-۲ متانول
- ۱۷۹..... ۴-۲-۴-۲ اوره و آمونیاک
- ۱۸۱..... ۳-۴-۲ خوراک صنعت پتروشیمی در هند
- ۱۸۶..... ۴-۴-۲ نهادهای سیاست‌گذاری انرژی هند
- ۱۸۷..... ۱-۴-۴-۲ الگوهای مدیریت انرژی در کشور هند
- ۱۸۷..... ۱-۱-۴-۴-۲ کنترل دولت و تأثیرات وابسته به نحوه‌ی اجرای آن
- ۱۸۹..... ۲-۱-۴-۴-۲ پیوند بازار با بخش انرژی دولتی

- ۱۹۱..... ترکیب «امنیت انرژی» با «انرژی پاک» ۳-۱-۴-۲
- ۱۹۳..... سیاست‌گذاری‌های مهم در صنعت پتروشیمی هند ۵-۴-۲
- ۱۹۳..... سیاست‌های توسعه‌ی صنعت پتروشیمی هند تا سال ۲۰۰۰ ۱-۵-۴-۲
- ۱۹۹..... سیاست‌گذاری و برنامه‌های جدید از ۲۰۰۰ به بعد ۲-۵-۴-۲
- تشویق و اعطاء جوایز ملی به ابداعات در حوزه‌ی فناوری پتروشیمی و صنعت ۱-۲-۵-۴-۲
- ۲۰۰..... پایین‌دستی پردازش پلاستیکی ۱-۶-۴-۲
- ۲۰۰..... راه‌اندازی مراکز تعالی در فناوری پلیمر ۲-۲-۵-۴-۲
- ۲۰۱..... راه‌اندازی پارک‌های پلاستیک ۳-۲-۵-۴-۲
- ۲۰۱..... سیاست ایجاد مناطق سرمایه‌گذاری نفت خام، مواد شیمیایی و پتروشیمی ۴-۲-۵-۴-۲
- ۲۰۵..... قیمت‌گذاری خوراک و محصولات در هند ۶-۴-۲
- ۲۰۷..... قیمت‌گذاری گاز در هند ۱-۶-۴-۲
- ۲۱۰..... حرکت هند به سمت یک رژیم قیمت‌گذاری مبتنی بر بازار ۲-۲-۵-۴-۲
- ۲۱۲..... رژیم قیمتی سال ۲۰۱۴ ۳-۶-۴-۲
- ۲۱۴..... قیمت‌گذاری نفتا ۴-۶-۴-۲
- ۲۱۵..... جمع‌بندی تجارت پتروشیمی در هند ۷-۴-۲
- ۲۱۶..... صنعت پتروشیمی در آمریکا ۵-۴-۲
- ۲۱۶..... مقدمه‌ای بر سیر تحول صنعت پتروشیمی آمریکا ۱-۵-۲
- ۲۱۶..... شروع صنعت پتروشیمی در ایالات متحده‌ی آمریکا ۱-۱-۵-۲
- ۲۱۸..... صنعت پتروشیمی آمریکا پس از جنگ جهانی دوم ۲-۱-۵-۲
- صنعت پتروشیمی آمریکا در سده‌ی ششادهم ۳-۱-۵-۲
- زیست‌محیطی ۲۱۹
- صنعت پتروشیمی در آمریکا از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۷ ۴-۱-۵-۲
- وضعیت عرضه و تقاضای محصولات پتروشیمی در آمریکا ۲-۵-۲
- اتیلن ۱-۲-۵-۲
- پلی‌اتیلن ۲-۲-۵-۲
- پروپیلن ۳-۲-۵-۲
- متانول ۴-۲-۵-۲
- اوره و آمونیاک ۵-۲-۵-۲
- خوراک پتروشیمی در آمریکا ۳-۵-۲
- مکان‌یابی واحدهای پتروشیمی در آمریکا ۴-۵-۲
- سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در صنعت پتروشیمی آمریکا ۵-۵-۲
- مالکیت ۱-۵-۵-۲
- اهداف سیاست‌های دولت ۲-۵-۵-۲
- مالیات، صادرات و واردات ۳-۵-۵-۲
- معامله و قیمت‌گذاری ۴-۵-۵-۲
- مدت اجاره / مجوز / امتیاز ۵-۵-۵-۲
- سازمان‌های نظارتی ۶-۵-۵-۲
- مهم‌ترین شرکت‌های فعال در صنعت پتروشیمی آمریکا ۷-۵-۵-۲
- جمع‌بندی تجارت صنعت پتروشیمی در آمریکا ۶-۵-۲

۲۵۷	فصل سوم: تاریخچه و عملکرد صنعت پتروشیمی در ایران
۲۵۹	۱-۳. مقدمه
۲۶۰	۲-۳. مرحله‌ی پیدایش (سال ۱۳۴۲)
۲۶۰	۱-۲-۳. برنامه‌های توسعه در این دوره
۲۶۳	۲-۲-۳. دستاوردهای این دوره
۲۶۳	۳-۳. مرحله‌ی گسترش اولیه (سال‌های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۷)
۲۶۳	۱-۳-۳. قانون توسعه‌ی صنایع پتروشیمی
۲۶۴	۲-۳-۳. دستاوردهای صنایع پتروشیمی در دوره‌ی دوم
۲۶۵	۴-۳. مرحله‌ی رکود (سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۷)
۲۶۵	۱-۴-۳. دستاوردهای صنعت پتروشیمی در دوران دفاع مقدس
۲۶۷	۵-۳. مرحله‌ی تجدید حیات و بازسازی (سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸)
۲۶۸	۱-۵-۳. برنامه‌ها، توسعه در این دوره
۲۶۸	۲-۵-۳. دستاوردهای صنایع پتروشیمی در این دوره
۲۷۱	۶-۳. مرحله‌ی جهش، تثبیت و توسعه (سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷)
۲۷۱	۱-۶-۳. مهم‌ترین دستاوردهای برنامه‌ی سوم و چهارم توسعه‌ی صنعت پتروشیمی کشور
۲۷۴	۷-۳. خصوصی‌سازی و تبدیل شرکت ملی صنایع پتروشیمی به سازمان حاکمیتی (سال ۱۳۸۸ تا کنون)
۲۷۴	۱-۷-۳. برنامه‌ی پنجم توسعه‌ی صنعت پتروشیمی کشور
۲۷۵	۲-۷-۳. برنامه‌ی ششم توسعه‌ی کشور
۲۷۵	۳-۷-۳. دستاوردهای صنعت پتروشیمی در این دوره
۲۷۹	۸-۳. جمع‌بندی تاریخچه و عملکرد صنعت پتروشیمی در ایران
۲۸۳	فصل چهارم: ساز و کار تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری در صنعت پتروشیمی ایران
۲۸۵	۱-۴. مقدمه
۲۸۶	۲-۴. پتروشیمی در قوانین و اسناد بالادستی کشور
۲۸۶	۱-۲-۴. قبل از انقلاب اسلامی
۲۸۸	۲-۲-۴. بعد از انقلاب اسلامی
۲۸۹	۳-۴. ساختار تصمیم‌گیری در صنعت پتروشیمی کشور
۲۸۹	۱-۳-۴. قبل از انقلاب اسلامی
۲۹۲	۲-۳-۴. بعد از انقلاب اسلامی
۲۹۶	۱-۲-۳-۴. دوران قبل از خصوصی‌سازی
۲۹۸	۲-۲-۳-۴. بعد از خصوصی‌سازی
۲۹۹	۱-۲-۲-۳-۴. برنامه‌ریزی کلان
۲۹۹	۲-۲-۲-۳-۴. سیاست‌گذاری
۳۰۰	۳-۲-۲-۳-۴. تنظیم‌گری
۳۰۲	۴-۲-۲-۳-۴. بسترسازی
۳۰۲	۵-۲-۲-۳-۴. پشتیبانی
۳۰۲	۳-۲-۳-۴. جمع‌بندی روند تغییرات وظایف شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال‌های پس از انقلاب
۳۰۳	۴-۴. سیاست‌گذاری در صنعت پتروشیمی ایران
۳۰۴	۱-۴-۴. مکان‌یابی طرح‌ها، شامل طرح‌های موردی و یا هاب‌های پتروشیمی
۳۰۶	۱-۱-۴-۴. مکان‌یابی طرح‌های پتروشیمی قبل از انقلاب اسلامی

- ۳۰۸..... ۲-۱-۴-۴. مکان یابی طرح های پتروشیمی بعد از انقلاب اسلامی
- ۳۰۹..... ۱-۲-۱-۴-۴. منطقه ی ویژه ی اقتصادی پتروشیمی (ماهشهر)
- ۳۱۰..... ۲-۲-۱-۴-۴. منطقه ی ویژه ی اقتصادی انرژی پارس (عسلویه)
- ۳۱۱..... ۳-۲-۱-۴-۴. سایر مناطق
- ۳۱۱..... ۳-۱-۴-۴. نقاط ضعف شاخص های تصمیم گیری در مکان یابی واحدهای پتروشیمی
- ۳۱۴..... ۲-۴-۴. انتخاب محصول
- ۳۱۶..... ۱-۲-۴-۴. قبل از انقلاب اسلامی (سال های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶)
- ۳۱۶..... ۲-۲-۴-۴. دوران پیروزی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس (سال های ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۸)
- ۳۱۶..... ۳-۲-۴-۴. سال های برنامه ی اول و دوم توسعه (۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸)
- ۳۱۷..... ۴-۲-۴-۴. سال های برنامه ی سوم و چهارم توسعه (۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷)
- ۳۱۷..... ۵-۲-۴-۴. پس از خصوصی سازی (برنامه های پنجم و ششم توسعه)
- ۳۲۰..... ۳-۴-۴. توسعه ی صنایع پایین دستی
- ۳۲۶..... ۴-۴-۴. خوراک صنایع پتروشیمی
- ۳۲۸..... ۱-۴-۴-۴. قبل از انقلاب اسلامی (سال های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶) و دوران دفاع مقدس
- ۳۲۸..... ۲-۴-۴-۴. سال های برنامه ی اول و دوم توسعه (۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸)
- ۳۲۸..... ۳-۴-۴-۴. سال های برنامه ی سوم و چهارم توسعه (۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷)
- ۳۲۹..... ۴-۴-۴-۴. سال های بعد از خصوصی سازی (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵)
- ۳۳۰..... ۵-۴-۴. قیمت گذاری خوراک
- ۳۳۱..... ۱-۵-۴-۴. قانون هدفمند کردن یارانه ها و تعیین قیمت خوراک
- ۳۳۲..... ۱-۱-۵-۴-۴. برخی از ابهامات قانون هدفمند کردن یارانه ها در خصوص تعیین قیمت خوراک
- ۳۳۴..... ۲-۵-۴-۴. مصوبه ی ستاد تدابیر ویژه ی اقتصادی
- ۳۳۴..... ۳-۵-۴-۴. ورود مجلس شورای اسلامی به حوزه ی تعیین قیمت خوراک
- ۳۳۵..... ۴-۵-۴-۴. وزارت نفت و تعیین نرخ خوراک
- ۳۳۸..... ۶-۴-۴. قیمت گذاری محصولات پتروشیمی
- ۳۳۸..... ۱-۶-۴-۴. سال ۱۳۹۰ و ورود محصولات پتروشیمی به بورس
- ۳۴۰..... ۲-۶-۴-۴. تغییر مبنای محاسبه
- ۳۴۲..... ۳-۶-۴-۴. تمایل به خروج عرضه ی محصولات پتروشیمی از بورس
- ۳۴۴..... ۷-۴-۴. قیمت گذاری سرویس های جانبی
- ۳۴۶..... ۸-۴-۴. تغییرات مالکیتی و مدیریتی (خصوصی سازی)
- ۳۴۸..... ۹-۴-۴. نتیجه گیری و پیشنهادها
- ۳۴۹..... ۱-۹-۴-۴. تغییرات مالکیتی و مدیریتی
- ۳۵۱..... ۲-۹-۴-۴. انتخاب محصول و توسعه ی پایین دست
- ۳۵۴..... ۳-۹-۴-۴. مکان یابی و سرمایه گذاری در طرح ها
- ۳۵۵..... ۴-۹-۴-۴. قیمت گذاری خوراک و محصولات
- ۳۵۷..... منابع

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱: مدل فرایندی برای سیاست‌گذاری ۳۲
- شکل ۲-۱: موقعیت استراتژیک منطقه‌ی خاورمیانه ۴۷
- شکل ۱-۲: اهداف برنامه‌ی توسعه‌ی صنایع پتروشیمی و شیمیایی چین ۷۳
- شکل ۲-۲: مهم‌ترین پایگاه‌های پتروشیمی در چین ۷۴
- شکل ۳-۲: موقعیت پالایسگاه‌ها و مجتمع‌های پتروشیمی چین و جریان مبادلات در آن‌ها ۷۴
- شکل ۴-۲: مهم‌ترین شرکت‌های مختلف در صنعت نفت و پتروشیمی چین ۱۰۰
- شکل ۵-۲: مناطق تقسیم‌بندی شرکت‌های SINOPEC و CNPC ۱۰۵
- شکل ۶-۲: ساختار سیاست‌گذاری و مدیریت اجرایی صنعت نفت، پالایش و پتروشیمی چین ۱۰۶
- شکل ۷-۲: چهارچوب نهادی قیمت‌گذاری گاز طبیعی در چین ۱۱۱
- شکل ۸-۲: سازمان‌های مؤثر در توسعه‌ی صنعت پتروشیمی عربستان ۱۳۷
- شکل ۹-۲: موقعیت جغرافیایی صادره ۱۴۵
- شکل ۱۰-۲: موقعیت جغرافیایی دو شهر جیلینگ و یینگ ۱۵۲
- شکل ۱۱-۲: خوراک و محصولات پلاسکم پرک ۱۵۸
- شکل ۱۲-۲: نهادهای تأثیرگذار در صنعت نفت و گاز ۱۸۶
- شکل ۱۳-۲: موقعیت صنایع پتروشیمی در هند ۲۰۲
- شکل ۱۴-۲: طرح‌های افزایش ظرفیت اتیلن در آمریکا ۲۳۳
- شکل ۱۵-۲: مکان‌یابی طرح‌های پتروشیمی در آمریکا ۲۴۶
- شکل ۱۶-۲: مهم‌ترین شرکت‌های فعال در صنعت پتروشیمی آمریکا ۲۵۳
- شکل ۱-۴: طبقه‌بندی مطالب فصل ۲۸۶
- شکل ۲-۴: پتروشیمی در قوانین کشور قبل از تأسیس شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۸۷
- شکل ۳-۴: تبصره‌ی قانونی تأسیس شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۸۷
- شکل ۴-۴: لایحه‌ی قانونی تأسیس وزارت نفت ۲۸۸
- شکل ۵-۴: صنعت پتروشیمی در قوانین کشور بعد از تأسیس شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۸۹
- شکل ۶-۴: مهم‌ترین نهادهای تصمیم‌گیرنده در حوزه‌ی پتروشیمی در سال ۱۳۴۳ ۲۹۱
- شکل ۷-۴: مراتب تصمیم‌گیری برای شرکت‌های تابعه‌ی شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۹۱
- شکل ۸-۴: سلسله‌مراتب تصمیم‌گیری برای شرکت‌های خارجی ۲۹۲
- شکل ۹-۴: شرکت‌های اصلی تابعه‌ی وزارت نفت ۲۹۳
- شکل ۱۰-۴: موضوع فعالیت شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۹۷
- شکل ۱۱-۴: مجمع عمومی شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۹۷
- شکل ۱۲-۴: اهداف بنیادی شرکت ملی صنایع پتروشیمی در شرایط جدید ۲۹۸
- شکل ۱۳-۴: روند تغییرات نقش شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال‌های پس از انقلاب اسلامی ۳۰۲

پیش گفتار

صنعت پتروشیمی ایران با قدمتی ۶۰ ساله، در ابعاد تولید و به لحاظ کمی توانسته است ظرفیت اسمی محصولات خود را از حدود ۱۰ میلیون تن قبل از پیروزی انقلاب اسلامی به بیش از ۷۰ میلیون تن در سال ۱۳۹۸ برساند. هرچند پس از انتداب شکوهمند اسلامی، جنگ و تحریم همواره بر پتروشیمی ایران سایه افکنده بود، ولی به مدد تلاش متخصصان این حوزه، صنعت پتروشیمی توانست ظرفیت اسمی خود را بیش از ۲۰ برابر افزایش دهد.

با وجود قدمت و اهمیت صنعت پتروشیمی در ایران، این صنعت از لحاظ سیاست گذاری نوسانات زیادی را تجربه کرده و یک استراتژی مدون برای بررسی این صنعت وجود نداشته است. بررسی ها نشان می دهد فرایند سیاست گذاری در صنعت پتروشیمی به درسی انجام نشده است و لذا بایستی با بررسی دلایل عدم موفقیت در گذشته و مطالعه ی تجارب برخی کشورها، موفق نسبت به سیاست گذاری مناسب در این صنعت اقدام شود.

از این رو در کتاب حاضر، تاریخچه ی عملکرد و سیاست گذاری در صنعت پتروشیمی کشور مورد ارزیابی قرار گرفته و با بررسی تجارب گذشته ی ایران و عملکرد موفق برخی کشورها در سیاست گذاری صنعت پتروشیمی، به ارائه ی راهکارها و پیشنهادهایی جهت بهبود سیاست گذاری کشور در این صنعت پرداخته شده است.

این کتاب در ۴ فصل تنظیم شده است؛ در فصل اول، اهمیت و ضرورت سیاست گذاری در حوزه ی انرژی و به طور خاص صنعت پتروشیمی مورد بررسی قرار گرفته است. فصل دوم به بررسی تجربه ی کشورهای چین، عربستان، هند و آمریکا در سیاست گذاری صنعت پتروشیمی اختصاص یافته است. در این فصل تجربه ی سیاست گذاری این کشورها در تعیین نرخ خوراک، نهادسازی، تعیین قیمت محصولات و ... بررسی شده است. فصل سوم کتاب مربوط به تاریخچه و عملکرد صنعت پتروشیمی در ایران است. در این فصل عملکرد در دو بخش برنامه های توسعه و دستاوردهای هر دوره (تولید، ظرفیت، صادرات و ...) در قالب ۶ مرحله ی پیدایش، گسترش اولیه، رکود، تجدید حیات و بازسازی، جهش، تثبیت و توسعه و در نهایت خصوصی سازی و تبدیل شرکت ملی پتروشیمی به سازمان حاکمیتی بررسی و تحلیل شده است.